

”ett härefter gemensamt öde”

Tal av prof. Romano Prodi
Ordförande i Europeiska kommissionen

Med anledning av femtioårsminnet av EKSG-fördraget
Bryssel den 23 juli 2002

ENDAST DET FAKTISKT HÅLLNA TALET ÄR GILTIGT

Mina damer och herrar,

Det är ett enkelt men hoppfullt mål som ställs upp i ingressen till Fördraget om upprättandet av Europeiska kol- och stålgemenskapen. Där talas om "att visa vägen till ett härefter gemensamt öde".

Den 18 april 1951 var det huvudsakliga syftet att få ett slut på de sekelgamla motsättningarna mellan Frankrike och Tyskland, försona européerna med varandra och ersätta maktspråket med verklig solidaritet.

Detta företag var särpräglat genom att det riktade in sig på en fråga som Robert Schuman beskrev som begränsad men av avgörande betydelse: samverkan om kol- och stålproduktion, som i praktiken omöjliggjorde krig.

Det rörde sig i grunden om en liten "omväg" in på ekonomins domäner. Det finns analytiker som i efterhand begår misstaget att tro att EKSG var ett rent tekniskt initiativ av begränsad betydelse. I själva verket var den första av gemenskaperna verkligt nyskapande främst politiskt och institutionellt.

För första gången i historien beslutade några stater fritt att utöva en del av sin suveränitet gemensamt under nya, och också nyskapande, former – och detta inom en strategisk sektor. Denna strävan gavs konkret form genom upprättandet av övernationella institutioner i syfte att se till att fördraget respekterades och att fastställa vad som låg i de olika staternas gemensamma intresse. Så tillkom Höga myndigheten, som senare blev kommissionen.

Femtio år senare, när EKSG-fördraget upphört att gälla, finns det tre lärdomar vi kan dra av dess tillämpning:

- 1) Metoden har obestriddligen visat sig framgångsrik.
- 2) Vi skall inte rygga tillbaka för ambitiösa projekt.
- 3) Konventet måste låta sig inspireras av EKSG-fördragets framgång.

*

Metoden har obestriddligen visat sig framgångsrik

Framför allt har det yttersta målet uppnåtts: i dag är krig mellan folken inom unionen någonting fullständigt otänkbart.

För det andra är de ekonomiska resultaten uppenbara för alla. Den institutionsstruktur som Jean Monnet stod som arkitekt för har gjort det möjligt att uppnå målen för det ursprungliga projektet.

Jag skall inte gå igenom hela historien, framgångs sagan, om den gemensamma, och sedan den inre, marknaden. Låt mig bara dröja vid euron. Också denna enastående landvinning av gemenskapen kunde tyckas spränga gränserna för all realism, men i början av detta år blev euron vårt mynt, utan minsta problem, trots de dystraste spådomar.

Liksom den gemensamma styrningen av kol- och stålproduktionen har nu euron blivit ett konkret ekonomiskt faktum och beslutet bakom detta ger upphov till betydande politiska konsekvenser. Det rör sig om en ny ödesgemenskap.

Slutligen kommer länderna i Central- och Östeuropa snart att ansluta sig till oss. Denna utvidgning är en prioritet för min mandatperiod – och en prioritet för hela kommissionen. Det är det första, sanna, enandet av hela kontinenten.

*

Med dessa framgångar bakom oss har vi ingen anledning att rygga tillbaka för ambitiösa projekt

Det är vår skyldighet – inte minst gentemot de yngsta generationerna – att verka ambitiöst. Det akuta läge som gjorde en försoning nödvändig råder inte längre, och därför kan man iaktta en viss likgiltighet som är den förmånligaste jordmånen för populismen.

Framför allt återstår det fortfarande för oss att bygga ett politiskt Europa. Trots de ytterst positiva bokslut som jag har nämnt finns det medborgare som känner sig främmande för Europabygget. De försöker förstå, men de står frågande inför dess komplexitet, och de vill med all rätt veta hur besluten verkligen fattas.

Att ta itu med frågan om det politiska Europa i dag innebär frågor om vilket slag av styre och vilken kategori av ledarskap som krävs och är möjligt för att framgångsrikt kunna vidga gränserna för Europabygget till sektorer som utrikespolitiken, säkerheten, försvaret och den ekonomiska politiken.

Det finns de som hävdar att den nya styrelseformen för Europa inte kan vara annat än mellanstatlig, och att därför gemenskapernas Europa nu har sett sin tid. Jag är i stället övertygad om att den metod som hittills har följts, med lämpliga reformer och anpassningar, fortfarande är den enda vägen för att bygga ett Europa som motsvarar de krav som ställs i den tid vi lever i.

Det ursprungliga projektet, de viktiga ställningstaganden av män som Schuman, Adenauer, De Gasperi och Spinelli var implicit politiska och mycket djärva. Europa har nu förlorat något av sin drivkraft på grund av alla försiktighetsåtgärder och förbehåll som nu omgärdar de ursprungliga strävandena.

Vi måste ha modet att åter ta på oss, och ingjuta nytt liv i, dessa ursprungliga strävanden.

*

Även om Europakonventet har siktet inställt på framtiden, måste det låta sig inspireras av det som redan genomförts och inte hysa några farhågor inför formulerandet av djärva projekt.

Jag föreslog att ett konvent skulle inrättas redan efter avslutandet av Europeiska rådet i Nice, under en tid då det politiska läget långt ifrån föreföll gynnsamt för nyskapande initiativ. Nu har detta konvent bildats, och detta också på grund av ett starkt stöd från Europaparlamentets sida. Jag gläder mig åt att så många kvalificerade personligheter med stor politisk tyngd kommit att ingå i konventet: ordföranden, Valéry Giscard d'Estaing, hela det ordförandeskap han har vid sin sida och, bland ledamöterna, framstående företrädare för det politiska livet i hemländerna.

Konventet har en svår uppgift. Utmaningarna är stora och förväntningarna högt ställda.

I Laeken fastställde vi tre huvudsakliga mål som gällde utvidgningen, unionens plats i en globaliserad värld och medborgarnas förväntningar. Konventet måste lägga grunden för en ny politisk och institutionell Europapakt, så att unionen demokratiskt och effektivt kan besvara dessa utmaningar.

Man måste därför reflektera över hur systemet kan göras effektivt efter den nära förestående utvidgningen. Det är uppenbart att unionen skulle missa ett historiskt tillfälle om inte dess beslutsprocesser reformerades i grunden.

För att verkligen kunna spela en roll internationellt och bidra till att skapa en ny balans i en värld med flera intressecentra måste Europa dessutom utnyttja hela sin ekonomiska potential, genomföra en strukturreform och utöva sina befogenheter effektivare och med större överskådlighet. För att möta globaliseringens utmaningar krävs nämligen styrka, handlingsförmåga och inflytande.

Vi måste slutligen leva upp till EU-medborgarnas förväntningar. Det gäller inte bara att ge våra institutioner ökad legitimitet och få dem att fungera ännu mer direkt och synligt eller att verka för ett ökat deltagande i våra beslutsprocesser. Vår legitimitet kommer också – och framför allt – att vara beroende av de konkreta resultat vi kan uppnå och av hur vi kan tillfredsställa medborgarnas behov.

Därför anser vi att det är nödvändigt att stärka vår modell för ekonomisk och social utveckling, att skapa ett stort område för frihet, säkerhet och rättvisa, att ge konkret innehåll åt begreppet EU-medborgarskap och att ge unionen de uppgifter och resurser som en världsmakt kräver.

Vi måste också satsa på dialog och information.

Efter kriget var målet klart och delades av alla – ”aldrig mera krig”. Handlingsområdet var begränsat: kol och stål, följt av avskaffandet av handelshinder.

I dag är läget mer komplicerat. De frågor som behandlas på EU-nivå täcker ett vidare och djupare fält, och därför måste vi också intensifiera våra pedagogiska ansträngningar. Av det skälet gläder jag mig särskilt åt detta arrangemang som organiserats i samarbete med Ekonomiska och sociala kommittén, och som syftar till att nå ut med Europabudskapet till alla våra medborgare.

Det är ett viktigt faktum att konventet har valt att lyssna på företrädare för det civila samhället för att tydligare och kraftigare uppfatta allas förväntningar på framtidens Europa.

En styrka för konventet är att det består av valda företrädare för folket, som tillsatts enligt den representativa demokratis regler. Dessa företrädare har framför sig centrala arbetsuppgifter när det gäller EU:s demokratiska legitimitet.

Det är de som måste möta sina parlament och partier i hemlandet och förklara konventets förslag, och det är till stor del deras, och Europaparlamentarikernas, uppgift att ge spridning åt de idéer som förs fram av konventet och åt diskussionerna inom det.

Konventet är ett unikt tillfälle för att ta det avgörande steget mot byggandet av en ny politisk modell. Redan nu, i inledningsskedet, har det bevisat sina stora inneboende möjligheter och gradvis utvidgat diskussionsämnena som det behandlat på ett mer fördjupat och systematiskt sätt än vad fallet var med den metod som användes vid regeringskonferenserna. Dessutom utvecklas nu allt större enighet kring det projekt till konstitutionsfördrag som skall läggas fram för den kommande regeringskonferensen.

I detta sammanhang är erfarenheterna från de femtio år som EKSG-fördraget varit i kraft av största värde.

Dessa erfarenheter har visat på att man lättare finner effektiva lösningar om man ser till sakfrågorna och kan låta enskild prestige och kortsiktiga intressen underordna sig dessa. Det fanns säkert också kol- och stålproducenter som var irriterade på Jean Monnets förslag. . . Borde man då ha avbrutit allting?

På detta område, liksom när det gäller ekonomisk samordning och rättsliga och inrikes frågor, måste vi på nytt se till vad vi har gemensamt och utveckla känslan för allmänintresset.

*

Den andra stora förtjänsten hos Schumanplanen, som skulle bli EKSG, var dess enkelhet. Målet var idealistiskt och långtgående, men den föreslagna konstruktionen visade sig enkel och omedelbart förståelig.

Jag är övertygad om att konventets framgång till stor del kommer att bero på enkelheten och förståeligheten hos de lösningar som kommer att läggas fram.

När gemenskapernas verkställande organ för trettiofem år sedan gjordes till en enda enhet togs ett stort steg mot en förenkling. I dag måste vi kunna göra en liknande insats. Det är också möjligt att verka samtidigt för ökad enkelhet och för ambitiösa projekt. Även för trettiofem år sedan var oron stor och frågorna många när det gällde möjligheterna till en fusion och dess konsekvenser. Också den reformen föreföll svår. Ändå skedde den och förstods av alla. Samma beslutsamhet krävs i dag om man skall kunna inleda betydande strukturella förändringar, t.ex. fusionen av Maastrichtfördragets tre pelare.

*

Detta, mina damer och herrar, är det enkla och viktiga budskap som vi måste ta till oss vid detta högtidliga och stämningsmättade tillfälle.

EKSG var ett stort politiskt projekt, men den förestående europeiska integrationen är ett ännu större.

Våra förslag och deras demokratiska legitimitet måste därför befinna sig på samma nivå som de mål vi vill uppnå.

Tack!